

Makedonský žaltář

práce z dějepisu, literatury a výtvarné výchovy

Terka a Tom Böhmovi

2021/2022

Úvod

Psát žaltář nás napadlo tak, že jsme jednoho dne projížděli autem kolem trosek kláštera na Ostrově u Davle, a maminka řekla: „Och, to je krásné, oni napsali Ostrovský žaltář, to si musíme udělat také.“

A tak jsme si ho vyrobili a pojmenovali Makedonský žaltář, protože bydlíme v Makedonské ulici.

základy Ostrovského kláštera

<https://www.vltava-reka.cz/aktivita/ostrovsky-klaster-om2nyghw85>

jak asi vypadal Ostrovský klášter

<http://tourist.posazavi.com/en/Article.aspx?ArticleId=5130>

ukázka z Ostrovského žaltáře

http://depozitum.cz/knihovny/pamatky/tiskclanek.php?id=c_8623

Žalmy

Žaltář je část Bible, Starého zákona. Je to kniha se 150 žalmů, což jsou modlitby k Bohu určené ke zpěvu při židovské bohoslužbě. Jsou jich tři hlavní druhy – žalmy, ve kterých se oslavuje Bůh (u mě žalm 117), ve kterých se Bůh prosí (u mě 67, 130, 123, 131) a ve kterých se Bohu děkuje (u mě 126).

Tradičně se žalmy připisují králi Davidovi. Žil 1000 př. Kr., vládl Izraeli a sjednotil ho. U řady žalmů je jeho jméno, proto se připisují jemu. Má smysl tomu věřit, protože z Bible víme, že byl vyhlášený hudebník, zavedl bohoslužbu a zpěváky v Jeruzalémě, složil píseň na památku zemřelého kamaráda. Žalm 18 je přepis jiné jeho písně.

Ve skutečnosti ale všechny žalmy nenapsal. Víme to tak, že spousta žalmů pojednává o věcech, které se staly stovky let po jeho smrti. Například žalm 126 vypráví o návratu Izraelitů ze zajetí přibližně kolem roku 500 př. Kr.

Středověké žaltáře

Žalmy jsou texty ze Starého zákona. Ve středověkém křesťanském klášteře jsou proto, že je mniši zpívali během dne při modlitbě breviáře. Modlili se žalmy z Bible a ne něco jiného, protože se chtěli modlit k Bohu tak, aby ho to bylo hodno.

Kromě žalmů byly v jejich knihách i další úryvky z Bible a písně k modlitbám.

Jak vypadaly knihy

V roce 1200, kdy přibližně vznikl Ostrovský žaltář, ještě nebyl vynalezen knihtisk, proto se knihy ručně psaly a malovaly na pergamen (upravená kůže). Barviva k malování byla vzácná a zdobilo se zlatem. Skoro nikdo neuměl číst a psát, mniši to ale uměli, protože museli číst modlitby a tak knihy psali jenom mniši. V klášteře měli skriptorium, to byla dílnička na opisování knih. Jelikož bylo tak

těžké knihy vyrobit, měly strašně velikou cenu a vlastnili je jenom kláštery a nejbohatší lidé (panovníci, pak i šlechtici). Právě proto, že bylo náročné vyrobit knihy, byly jen o tom nejdůležitějším – psaly se náboženské a právní knihy a kronikářské záznamy. Později se přidala i zábavnější témata nebo poezie.

Výroba Makedonského žaltáře

Žalmy jsem vybrala z mamincina předvýběru. Jeden žalm jsme napsali latinsky, protože oni se je také modlili latinsky. Psali jsme na papír, který jsme namáčeli v pekáči s kávou, takže pak vypadal jako starý.

Než jsme malovali ozdobná první písmena (iniciály) a ozdobné pásy (bordury), prohlédli jsme si, jak to měli v opravdových středověkých knihách, a inspirovali jsme se.

středověká kniha s iniciálou a bordurou

http://depozitum.cz/knihovny/pamatky/tiskclanek.php?id=c_8623

Pak jsem přepisovala text centropenkou na papír, k tomu jsme připsali červenou fixou číslo žalmu a hvězdičky označující, jak se to má přednášet. Potom jsme akrylovými barvami namalovali první písmeno a pásek. Vyzdobili jsme to zlatou barvou.

Úplně nakonec jsme listy sešili nití, kterou jsem sama upředla z vlny. Z „papírové kůže“ a kartónu jsme udělali desky. Vymyslela jsem, že na přední stranu namalujeme zlatou barvou křížek, aby se poznalo, kde je předeek. Tom také jeden žalm napsal a s maminkou namaloval.

Myslím si, že to bylo velice zábavné, a příležitostně budu podobným způsobem vyrábět ještě bestiář, jelikož mě to strašně nadchlo.

Zdroje informací

1. *Jeruzalémská bible: Písmo svaté vydané Jeruzalémskou biblickou školou*. Přeložil František X. HALAS, přeložil Dagmar HALASOVÁ. Praha: Krystal OP, 2010. ISBN 978-8071-95-389-0.

Přečetla jsem si předmluvu ke Knize žalmů v Jeruzalémské bibli a získala jsem z ní spoustu informací o žalmech.

2. *Denní modlitba církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. ISBN 978-80-7192-687-0.

Z breviáře jsme vzali české texty žalmů, které jsme pak přepsali do našeho žaltáře.

3. https://la.wikisource.org/wiki/Vulgata_Clementina/Liber_Psalmodum#Caput_131

Vulgata je latinský překlad bible, které se používal ve středověku, vzali jsme z ní latinský žalm do našeho žaltáře.

4. https://www.encyklopedieknihy.cz/index.php/Ostrovsk%C3%BD_%C5%BEalt%C3%A1%C5%99

5. http://depozitum.cz/knihovny/pamatky/tiskclanek.php?id=c_8623

6. VINTR, Josef. *Ostrovské rukopisy*. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2014. Slovo a obraz (Refugium Velehrad-Roma). ISBN 978-80-7412-152-4.

Z těchto knih a článků jsme vzali informace o Ostrovském žaltáři.

7. <https://www.hravyarchitekt.cz/wp-content/uploads/2016/11/Pracovni-listy-02-stredoveke-vzdelani-a-iluminovane-rukopisy.pdf>

Z tohoto pracovního listu jsme vzali informace o středověkých knihách.

8. <https://miltikablog.cz/patinovani-papiru-navod/>

Na téhle stránce jsme našli návod na „nakafení“ papíru.

Fotky

